

УДК 372.815.99

Бази́ка Євге́нія Леоні́дівна

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної психології

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Bazyka Yevheniia

PhD, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Social Psychology

Odesa I. I. Mechnykov National University

**ПРОБЛЕМАТИКА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ-ПСИХОЛОГІВ В
УМОВАХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ
ПРОБЛЕМА ПОДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТОВ-ПСИХОЛОГОВ В
УСЛОВИЯХ УКРАИНСКИХ РЕАЛИЙ
THE PROBLEM OF TRAINING PSYCHOLOGISTS IN THE
CONDITIONS OF UKRAINIAN REALITIES**

Анотація. У статті представлена проблематика інноваційних технологій навчання, зокрема дистанційного, яка має таку специфіку, як навчання здобувачів вищої освіти у режимі он-лайн, що вимагає від них більшої наполегливості та цілеспрямованості. Висвітлені проблеми впровадження новітніх освітніх програм розрахованих на інформаційну систему Інтернет, розробки методичного забезпечення та визначення відповідності очікувань студентів. Вказано переваги та недоліки дистанційного навчання. Наведено перспективи подальшого вдосконалення освітнього процесу відповідно до студентцентрованого підходу.

Ключові слова: дистанційне навчання, самостійна робота студентів, очікування від дисципліни.

Аннотація. В статті представлена проблематика інноваційних технологій обучения, в частности дистанційного, имеющая такую специфику, как обучение соискателей высшего образования в режиме он-лайн, что требует от них большей настойчивости и целеустремленности. Освещены проблемы внедрения новейших образовательных программ, рассчитанных на информационную систему Интернет, разработки методического обеспечения и определения соответствия ожиданий студентов. Указаны преимущества и недостатки дистанційного обучения. Представлены перспективы дальнейшего совершенствования образовательного процесса в соответствии с студент центрированным подходом.

Ключевые слова: дистанційное обучение, самостоятельная работа студентов, ожидание от дисциплины.

Summary. The report presents the problems of innovative learning technologies, in particular distance learning, which has such specificity as online training of higher education students, which requires them to be more persistent and purposeful. The problems of implementation of the latest educational programs designed for the Internet information system, development of methodical support and determination of compliance with students' expectations are highlighted. The advantages and disadvantages of distance learning are indicated. Prospects for further improvement of the educational process according to the student-centered approach are given.

Key words: distance learning, independent work of students, expectations from the discipline.

Функціонування системи освіти в умовах воєнного стану характеризується інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Саме тому підтримка активного упровадження інновацій в освітню галузь під час війни стала одним із ключових напрямів роботи не тільки МОН України і його підрозділів, а також закладів вищої освіти. Варто зазначити, що в цей складний час саме викладачі стали більш активно вести пошук шляхів вирішення проблем в організації навчання здобувачів освіти. Багато закладів вищої освіти відкрили у вільному доступі платформи зі своїми навчальними матеріалами.

Реформування вищої освіти України висуває нові вимоги перед викладачем, тепер він виступає не в якості транслятора знань, а в якості координатора. Такий підхід вимагає зміни форм роботи. Один із шляхів - використання нетрадиційних форм і методів навчання, їх урізноманітнення, посилення ролі самостійної роботи студентів. Більшість студентів необхідно вчити працювати самостійно. Саме для цього викладачеві доцільно розуміти психологічні потреби студентства, які є дещо суперечливі: необхідність визнання; потреба структурування часу; очікування заохочення; бажання отримати позитивний результат при мінімальних зусиллях; прагнення бути собою за будь-яких обставин; самоствердження через виділення з-поміж інших.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що на сьогоднішній день процес навчання, тобто його інтенсивність, досягнув тієї критичної точки, при якій виникає необхідність удосконалення навчально-виховного процесу, запровадження в навчальний процес нових технологій, які здатні розвивати творчі здібності, самостійність, неповторність кожної особистості та оптимізувати процес засвоєння набутих знань. На думку Н.В. Шавроцької: «...основним принципом

дистанційного навчання є принцип свідомості та активності, в основі якого лежить самостійна робота студентів» [4]. Тому при умові включення засобів дистанційного навчання у традиційний освітній процес на практиці реалізується дидактичний принцип індивідуалізації навчання, що в свою чергу пов'язаний із розвитком навиків самооцінки та самоконтролю, самостійності і самореалізації.

Ряд наукових досліджень [1; 2; 3; 4] доводять те, що в процесі дистанційного навчання, а також під час використання його засобів у традиційному навчально-виховному процесі, у майбутніх фахівців соціономічного профілю формуються глибші мотиви, зокрема мотив самоорганізації, самонавчання, самостійного набуття та поновлення знань, які являються основними принципами дистанційної освіти.

Ми підтримуємо думку В.Й. Бочелюка про те, що на сьогоднішній день в умовах інформатизації суспільства потребою та необхідністю для людини є самостійне набуття знань [1]. Зважаючи на вище зазначене, дистанційне навчання розглядає сучасного студента не як пасивного учасника навчального процесу, а як активного суб'єкта педагогічної взаємодії.

Важливою складовою самостійної роботи студентів є те, що необхідні знання та навички не передаються від однієї людини до іншої, а їх необхідно набувати в результаті самостійної праці без якої неможливо опанувати обрану професію. Саме тому зростає роль засобів дистанційного навчання, які засновані на принципах самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з даної проблеми свідчить про те, що якість самоосвіти, набутої внаслідок використання засобів дистанційного навчання, в першу чергу пов'язана з розвитком у студентів професійного ототожнення: 1. усвідомлення самим студентом особистісних цінностей. Для психолога це завдання не є складним,

оскільки на сьогодні відчувається гостра необхідність у фахівцях даної спеціальності; 2. емпатія до психологічних проблем, планування послідовних кроків вирішення даних проблем; 3. здатність мобілізації та актуалізації знань, вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

У даний час досить багато дослідників займаються питанням дистанційної освіти та підготовки фахівців за допомогою сучасних інформаційних технологій: Абрамова Г.С., Гладко М.Л., Горбашко Е.А., Дьяченко М.І., Максименко С. Д., Мухина С. Л., Подгребельная Н. І., Подласий І. П., Подоляк Л. Г., Полат Є. С., та ін. Але незважаючи на це, ще існує забагато освітніх компонентів не адаптованих під ДН (особливо тих які мають прикладне значення та дійсно більш спрямовані на самостійне опанування, що дало би змогу кожному студентові виробити свій індивідуальний темп роботи, більш проробити ті моменти, які необхідні саме йому), як наприклад практикуми чи ознайомча та навчальна практика здобувачів.

Досить не з'ясовано якогось оптимуму, балансу між дистанційним та класичним навчанням. На думку автора, не слід захоплюватися якимось одним напрямком, мусить бути гармонійно задіяні різні форми. У цьому є цікавим вислів автора наукової статті Ю.В. Овод яка стверджує, що заміна безпосереднього спілкування в процесі підготовки фахівців соціономічного профілю на спілкування за допомогою комп'ютера, призведе до втрати певних професійних якостей. В даному випадку таке навчання призводить до того, що в студентів не розвинуті якості, які дозволять йому поставити себе на місце іншої особи, що є важливим в процесі вирішення проблем останньої. Також в такому процесі не буде формуватися професійна мова та частково професійне мислення [2, с. 188-190]. Треба додати, що позбавлення майбутніх психологів безпосереднього навчання та спілкування і заміна його на спілкування в системі «людина -

машина» призводять до труднощів у подоланні проблем в подальшій професійній діяльності, тобто до професійної некомпетентності.

Підсумовуючи все вищевикладене та спираючись на досвід дослідників, які займалися питанням дистанційної освіти та підготовки фахівців завдяки сучасним інформаційним технологіям, ми можемо з впевненістю сказати, що дистанційна система освіти забезпечує оволодіння студентами тими ж навичками та вміннями, які притаманні студентам денної форми навчання, але треба ретельно вивчати як переваги так і недоліки різних форм навчання та вміло використовувати пріоритетні напрямки в залежності від потреб та очікувань студентів.

Звернемо увагу, що часи освітніх перетворень потребують розвитку дистанційної освіти; запровадження інформаційних технологій, повне забезпечення ними навчальних закладів, удосконалення освітніх програм, розробку нових навчальних методик, силабусів, що містять політику курсу з урахуванням он-лайн дедлайну, електронних навчальних посібників та інше.

Подальші перспективи полягають в розробки, удосконалення, модернізації під дистанційне навчання освітніх програм, силабусів, навчальних методик, посібників та створенню нових - спрямованих під сучасні потреби та очікування студентів, що передбачає студент центрований підхід.

Література

1. Бочелюк В.Й. Психологічні проблеми інноватики в закладах освіти. Вісник Одеського національного університету. Збірник наукових праць. 2011. Т. 16, Вип. 2. 177 с.
2. Овод Ю. В. Сучасні можливості дистанційного навчання у практичній підготовці соціальних педагогів // Актуальні питання теорії та практики психолог-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним

профілем: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за ред. О.А. Каденко та ін. Хмельницький : ХНУ, 2011. 287 с.

3. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність : Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.
4. Шавроцька Н.В. Використання нестандартних методів навчання у ВНЗ // Актуальні питання теорії та практики психолог-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за ред. О.А. Каденко та ін. Хмельницький : ХНУ, 2011. 287 с.